

AB

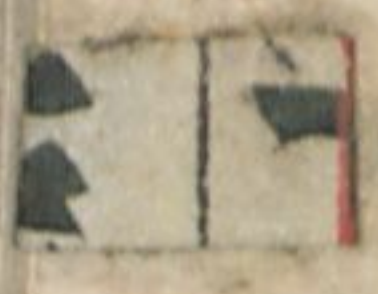
154140

DE CIVILLI

IN ANNO DOMINI MDCCLXXII

IN DIEBUS

REVERENDISSIMO PATRI

ERASMVVS

ROTERODAMVS GENEROSO

cum primis & optima spei puero Hen-

rico à Burgundia Adolphi prin-

cipis Veriani filio S.

I ter maximam illum Pau-
lum non piguit omnia fie-
ri omnibus, quo prodesse
posset omnibus, quanto mi-
nus ego grauari debeo iu-
uandæ iuuentutis amore subinde reperascere.
Itaq; quemadmodum pridem ad MAX I
MILIANI fratris tui primam adolescen-
tiam memet accommodaui, dum adolescentus
lorũ formo linguam: ita nunc HENRICE
suauissime ad tuam attempo pueritiam de
puerorum moribus præcepturus: non quod
tu hisce præscriptis magnopere egeas, pri-
mum ab incunabulis inter aulicos educatus,
mox nactus Ioannem Crucium tam insige-

A ij

nem

1 a gente mala lijer

DE CIVILITATE

nem formandæ rudis ætatis artificem: aut quod omnia quæ præscribemus ad te pertineant, & è principibus & principatui natum, sed ut libentius hæc ediscat omnes pueri, quod amplissime fortunæ, summeq; spei puero discata sint. Nec enim mediocre calcar addet uniuersæ publi, si conspexerint heroum liberos à primis statim annis dicari studijs, & in eodem cum ipsis stadio currere.

Munus autem formandi pueritiam multis constat partibus, quarum sicuti prima ita præcipua est, ut tenellus animus inbibat pietatis seminaria: proxima, ut liberales disciplinas & amet, & perdiscat: tertia est, ut ad uitæ officia instruatur: quarta est: ut à primis statim æui rudimentis ciuilitati morum assuescat. Hanc postremam nunc mihi proprie sumpsi. Nam de superioribus quum alij complures, tum nos quoq; permulta scripsimus. Quanquam autem extremum illud corporis

poris

M O R V M P V E R I L I V M.

poris decorum ab animo bene composito proficiscitur, tamen incuria præceptorum nonnunquam fieri uidemus, ut hanc interim gratiam in probis & eruditis hominibus desideremus. Nec inficior hanc esse crassissimam philosophiæ partem, sed ea, ut sunt hodie mortalium iudicia, plurimum conducit, & ad conciliandam beneuolentiam, & ad præclaras illas animi dotes oculis hominum commendandas. Decet autem ut homo totus sit compositus animo, corpore, gestibus, ac uestitu, sed in primis pueros decet omnis modestia, & in his præcipue nobiles. Pro nobilibus autem habendi sunt omnes, qui studijs liberalibus excolunt animum. Pingant alij in clypeis suis leones, aquilas, tauros, & leopardos, plus habent ueræ nobilitatis, qui pro insignibus suis tot possunt imagines depingere, quod perdidicerunt artes liberales.

Vt ergo bene compositus pueri animus

A ññ un diq̄

in genere mala liber

DE CIVILITATE

undiq; reluceat, (relucet autem potissimum in
uultu,) sint oculi placidi, uerecundi, compo-
ti, non torui, quod est truculentiae, non impro-
bi, quod est impudentiae: non uagi ac uolubi-
les, quod est insaniae: non limi, quod est suspi-
ciosorum & insidias molientium: nec immo-
dice diducti, quod est stolidorum: nec subinde
conniuentibus genis ac palpebris, quod est in-
constantium: nec stupentes, quod est attonitorum,
id quod est in Socrate notatum, nec nimium acres,
quod est iracundiae signum: non inuuentes ac lo-
quaces, quod impudicitiae signum: sed animum
sedatum ac reuerenter amicum praese feren-
tes. Nec enim temere dictum est a priscis sapi-
entibus, animi sedem esse in oculis. Pictura
quidem ueteres nobis loquuntur, olim singula-
ris cuiusdam modestiae fuisse, semiclusis oculis
obtueri, quemadmodum apud Hispanos quos-
dam semipetos intueri blandum haberi uide-
tur & amicum. Itidem ex picturis discimus,
olim

MORVM PVERILIVM.

olim contractis strictisq; labijs esse, probitatis
fuisse argumentum. Sed quod suapte natura
decorum est, apud omnes decorum habebitur.

Quamquam in his quoq; decet interdum nos
fieri polypos, & ad regionis morem nosmet
attemperare. Iam sunt quidam oculorum ha-
bitus, quos alijs alios addit natura, qui non ca-
dunt sub nostras præceptiones, nisi quod in-
compositi gestus non raro vitiant, non solum
oculorum, Verum etiam totius corporis habi-
tum ac formam. Contra compositi, quod na-
tura decorum est, reddunt decentius: quod uis-
ciosum est, si non tollunt, certe tegunt, mi-
nuuntq;. Indecorum est clauso oculorū altero
quenquam obtueri. Quid enim hoc aliud est,
quàm seipsum eluscare? Eum gestum thinnis
ac fabri relinquamus.

Sint exporrecta supercilia non adducta,
quod est toruitatis: non sublata in altum,
quod est arrogantia: non in oculos depressa,

A iij quod

in genere mala lijer

D E C I V I L I T A T E

quod est male cogitantium.

Frons item hilaris & explanata, mentem sibi bene consciam, & ingenium liberale praese ferens, non in rugas contracta, quod est senij: non mobilis, quod est erinaciorum: non torua, quod est taurorum.

A naribus absit mucoris purulentia, quod est sordidorum, Id quoque uitiū Socrati philosopho datum est probro. Pileo aut ueste emungi rusticanū est, brachio cubitouē salsamentarioꝝ rū, nec multo ciuilius id manu fieri, si mox pituitā uesti illinas. Stropholis excipere nariū recrementa decorū, idque paulisper auerso corpore, si qui adsint honoratiores. Si quid in solum deiectum est emuncto duobus digitis naso mox pede proterendum est. Indecorū est subinde cum sonitu spirare naribus, bilis id indicium est. Turpius etiam ducere ronchos, quod est furiosorum, si modo fiat usu. Nam spiritosis qui laborāt orthopnoea, danda est uenia.

Ridiculum

MORVM PVERILIVM.

Ridiculum naribus uocem emittere, nam id cornicinum est & elephantorum. Crispare nasum, irrisorum est & sannionum. Si alijs presentibus incidat sternutatio, ciuile est corpus auertere. Mox ubi se remisit impetus, signare os crucis imagine, dein sublato pileo resalutatis qui uel salutarunt uel salutare debuerant: nam sternutatio, quemadmodum oscitatio, sensum aurium prorjus aufert: precari ueniam, aut agere gratias. Alterum in sternutamento salutare religiosum, & si plures adsint natu maiores, qui salutent uirum aut foeminam honorabilem, pueri est aperiri caput. Porro uocis tinnitum studio intedere, aut data opera sternutamentum iterare, nimirum ad uirium ostentationem nugonum est. Reprimere sonitum quem natura fert, ineptorum est, qui plus tribuunt ciuilitati quam saluti.

Malas tingat natiuus & ingenuus pudor,
non fucus aut ascititius color. Quanquam is

A

v

quoq;

in gente mala lixer

DE CIVILITATE

quoque pudor sic temperandus est, ut nec uertatur in improbitatem, nec adducat *δυσωπία* aut stuporem, et quartum, ut habet proverbum, insanie gradum. Quibusdam enim hic affectus tam impotens insitus est, ut reddat deliranti simillimum. Temperatur hoc malum, si puer inter maiores assuescat uiuere, et comædijs agendis exerceatur, inflare buccas fastus indicium est, easdem demittere, est animum despondentis: alterum est Thrasonis, alterum Iudæ proditoris.

Os nec prematur, quod est metuentis alterius balitum haurire, nec bilet, quod est morionum, sed leuiter osculantibus se mutuo labris coniunctum sit, Minus etiam decorum est sub inde porrectis labijs ueluti popysmum facere, quanquam id magnatibus adultis per medicam turbam incedentibus condonandum est, illos enim decet omnia, nos puerum formamus.

Si fors urgeat oscitatio, nec datur auerti aut cedere, strophio uelauē tegatur os, mox
imagine

MORVM PVERILIVM.

imagine crucis obfigætur. Omnibus dictis
aut factis arridere stultorum est: nullis arride-
re stupidorum. Obscœne dictis aut factis ar-
ridere nequitia est, Cachinnus & immodicus
ille totum corpus quatiens risus, quem ob id
Græci γυγγοῦσιον appellant, nulli decorus
est ætati, nedum pueritiæ. Dedecet autem
quod quidã ridentes hinnitum edunt. Indeco-
rus & ille, qui oris rictũ late diducit corruga-
tis buccis, ac nudatis dentibus qui caninus est,
& Sardonijs dicitur. Sic autem uultus hila-
ritatem exprimat, ut nec oris habitum deho-
nestet, nec animum dissolutum arguat. Stul-
torum illæ uoces sunt, risu diffluo, risu dissilio,
risu emorior: & si qua res adeo ridicula inci-
derit, ut nolentibus eiusmodi risum exprimat
mappa manuè tegenda facies. Solum aut
nullam euidentẽ ob causam ridere, uel stultitiæ
tribuitur uel insaniæ. Si quid tamen eiusmodi
fuerit obortũ, ciuilitatis erit alijs aperire risus
causam,

DE CIVILITATE

causam, aut si non putes proferendam, commentitium aliquid adferre, ne quis se derideri suspicetur. Superioribus dentibus labrum inferius premere inurbanum est, hic enim est mirantis gestus, quemadmodum et inferioribus mordere superius. Quin & labrorum oras lingua circumuoluta subinde lambere ineptum. Porrectioribus esse labris, & uelut ad osculum compositis, olim apud Germanos fuisse blandum indicant illorum pictura. Porrecta lingua deridere quenquam scurrile est. Auersus expuito, ne quem conspuas aspergasue. Si quid purulentius in terram reiectum erit, pede, ut dixi, proteratur, ne cui nauseam moueat. Id si non licet linteolo sputum excipito. Resorbere saliuam inurbanum est, quemadmodum & illud quod quosdam uidemus non ex necessitate, sed ex usu ad tertium quodque uerbum expucere. Quidam indecore subtussiunt identidem inter loquendum idque non ex necessitate, sed ex more: & gestus est

MORVM PVERILIVM.

est mentientium, & inter dicendum quid dicant cōminiscentium. Alij minus etiam decore ad tertium quodq; uerbum eructant, quæ res, si à teneris annis abierit in cōsuetudinem, hæret etiam in grandiore ætate. Idem sentiendum de screatu, quibus nominibus à seruo notatur Terentianus Clitipho. Si tussis urgeat, caue ne cui in os tussias, & absit ineptia clarius tussendi quam natura postulet. Vomiturus secede, nam uomere turpe non est, sed ingluuie uomitum accersisse deforme est,

Dentium mundities curanda est, uerum eos puluisculo candidare puellarum est, sale aut alumine defricare, gingiua perniciosum, Idem locio facere Iberorū est. Si quid inbasit dentibus non cutello, non unguibus canum feliumuè more, non mantili eximendum est, sed uel lentisci cuspide, uel penna, uel ossiculis è gallo- rum aut gallinarum tibijs detractis. Os mane pura aqua proluere, & urbanum est & salubre

DE CIVILITATE

lubre, subinde id facere ineptum. De linguae usu suo dicemus loco.

Rusticanum est impexo esse capite. Adsit mundicies, nō nitor puellaris. Absint sordes len diū et uermiculorum. Subinde scabere caput apud alios, parum decet, quemadmodū unguibus reliquū fricare corpus sordidū est, praesertim si fiat usu, nō necessitate. Coma nec frontē tegat, nec humeris inuolitet. Subinde concusso capite discutere capillitium, lasciuientium est equorum. Caesariem à fronte in uerticem leua detorquere, parum elegans est, manu discriminare modestius. Inflectere ceruicem & adducere scapulas pigritiam arguit resupinare corpus fastus indicium est, molliter erectum decet. Ceruix nec in leuum nec in dextrum uergat: hypocriticum enim, nisi colloquium, aut aliud simile postulet. Humeros oportet aequo libramine temperare, non in morem at tennarum alterum attollere, alterum depri mer.

MORVM PVERILIVM.

mere. Nam huiusmodi gestus in pueris negligē-
ti, uertuntur in naturā, & corporis habitum
præter naturam deformant. Itaq; qui præ des-
sidia collegerunt cōsuetudinem inflectendi cor-
pus, sibi gibbum conciliant, quem natura non
dederat, & qui deflexum in latus caput ha-
bere cōsueuerunt, in eum habitum indurescūt,
ut adulti frustra mutare nitantur. Siquidem
tenera corpuscula plantulis similia sunt, quæ
in quamcunq; speciem furca funiculouē defle-
xeris, ita crescunt & indurescunt. Vtrunq;
brachium in tergum detorquere, simul & pi-
gritiæ speciem habet & furis: neq; multo de-
centius est altera manu in ilia iniecta astare
federeuē, quod tamen quibusdam elegans ac
militare uidetur. At non statim honestum est
quod stultis placuit, sed quod naturæ & ratio-
ni consentaneum est. Reliqua dicētur quum ad
colloquium, & conuiuium uentum erit. Mem-
bra quibus natura pudorem addidit retegere
citra

in genere mala liber

DE CIVILITATE

citra necessitatem, procul abesse debet ab in-
dole liberali. Quin ubi necessitas huc cogit,
tamen id quoque decente uerecundia faciendum
est, etiamsi nemo testis adsit. Nunquam enim
non adsunt angeli, quibus in pueris gratissimus
est pudicitiae comes custosque pudor. Quorum
autem conspectum oculis subducere pudicum
est, ea multo minus oportet alieno praebere
contactui. Lotium remorari ualetudini
perniciosum, secreto reddere uerecundum. Sunt
qui praecipiant ut puer compressis natibus uen-
tris flatum retineat. Atqui civile non est, dum
urbanus uideri studeas morbum accersere. Si-
licet secedere, solus id faciat. Sim minus iuxta
uetustissimum prouerbium, Tussi crepitum
dissimulet. Alioqui cur non eadem opera praecipiant
ne aluum deiciant, quum remorari flatum
periculosius sit quam aluum stringere.
Diductis genibus sedere, aut diuaticatis tibijs
distortisue stare, Thrasonum est. Sendenti co-
edant

MORVM PVERILIVM.

eant genua, stanti pedes, aut certe modice diducantur. Quidam hoc gestu sedent, ut alteram tybiã, altero genu suspēdant, nōnulli stant decussatim cōpositis tybijs, quorum alterum est anxiorum, alterum ineptorū. Dextro pede in læuum femur iniecto sedere priscorum regum mos est, sed improbatus. Apud Italos quidam honoris gratia pedē alterum altero premunt, uniq; propemodū insistent tybie ciconiarum ritu, quod an pueros deceat nescio. Idem in flectendis genibus aliud apud alios decet dedecetq;. Quidam utrunq; pariter inflectunt, idq; rursus alij recto corpore, alij nonnihil incuruato. Sunt qui hoc ceu muliebre rati, similiter erecto corpe, primum dextrū incuruāt genu, mox sinistrum, quod apud Britannos in adolescentibus laudi datur. Galli modulato corporis circumactu dextrū duntaxat inflectunt. In his in quibus uarietas nihil habet cum honesto pugnans, liberum erit uel uernaculis uti mori-

B

bis.

in genere mala liber

DE CIVILITATE

bus, uel alienis obsequundare, quando sunt quos magis uapiant peregrina. Incessus nec fractus sit, nec præceps, quorum alterum est mollium, alterum furiosorum: nec uacillans, quod à Fabio improbatur. Nam ineptam in incessu subclaudicationem Suiceris militibus relinquamus, & ijs qui magnum ornamentum ducunt, in pileo gestare plumas. Tametsi uidimus Episcopos hoc gestu sibi placere. Sedentem pedibus ludere stultorum est, quemadmodum & manibus gesticulari, parum integre mentis indicium est.

DE CULTU.

In summa dictum est de corpore, nunc de cultu paucis, eò quod uestis quodammodo corporis corpus est, & ex hac quoque liceat habitum animi conijcere. Quanquam hic certus præscribi modus non potest, eò quod non omnium par est uel fortuna, uel dignitas, nec apud omnes nationes eadem decora sunt aut indecora, postremo nec

MORVM PVERILIVM.

mo nec omnibus seculis eadem placent displicentue. Vnde quemadmodū in alijs multis, ita hic quoq; nonnihil tribuendum est, iuxta pro-
 uerbiū *ὁμοίωσις* atq; etiā *σάρα* cui ser-
 uire iubent sapientes. Est tamen in hisce uarie-
 tatibus, quod per se sit honestū aut secus, uelut
 illa quæ nullum habent usum, cui paratur uestis.
 Prolixas trahere caudas in fœminis ri-
 detur, in uiris improbatur: an Cardinales &
 Episcopos deceat, alijs æstimandum relinquo.
 Multitia nunq̄ non probro data sunt, tum uir-
 ris, tum fœminis, quandoquidem hic est alter
 uestis usus, ut ea tegat quæ impudice osten-
 duntur oculis hominum. Olim habebatur pa-
 rum uirile discinctum esse nunc idē nemini ui-
 tio uertitur, quod indusijs, subuculis, et caligis
 repertis tegantur pudenda, etiam si disfluat tu-
 nica. Alioqui uestis breuior, quā ut inclinanti
 tegat partes, quibus debetur honos, nusquam
 non inhonesta est. Dissecare uestem amen-

B ij tium

in genere mala liber

DE CIVILITATE

tium est, picturatis ac uersicoloribus uti, moris
onū est ac simiorū. Ergo pro modo facultatum
ac dignitatis proq; regione & more adsit cula
tui mundicies, nec sordibus notabilis, nec luxū
aut lasciuia, ut fastum præ se ferens. Negle
ctior cultus decet adolefcētes, sed citra immun
dicia. Indecore quidā interularū ac tunicarum
oras aspergine lotij pingunt, aut sinum brachi
aliaq; indecoro tectorio incrustant, non gypso,
sed nariū & oris pituita, Sunt quibus uestis in
alterū latus defluit, alijs in tergū ad renes usq;
nec desunt quibus hoc uideatur elegans. Vt to
tū corporis habitū & mandū et cōpositum eē
decet, ita decet illum corpori cōgruere. Si qd
elegantioris cultus dedere parētes, nec teipsum
reflexis oculis contēplare, nec gaudio gestas,
alijsq; ostentes: nā alterum simiarum alterū pa
uonum: mirentur alijs, tu te bene cultum esse ne
scias. Quo maior est fortuna, hoc est amabis
rior modestia. Tenuioribus in conditionis solas
tium

MORVM PVERILIVM.

tium cōcedendum, est ut moderate sibi placeāt.
At diues ostentans splendore amictus, alijs suā
exprobrat miserā, sibiq; conflat invidiam.

DE MORIBVS IN TEMPLO.

Quoties fores tēpli prateris nudato caput,
ac modice flexis genibus, et ad sacra uerso uul-
tu, Christum diuosq; salutato. Idē et alias faci-
endum, siue in urbe, siue in agris, quoties occur-
rit imago crucis. Per eadē sacram ne transieris,
nisi simili religione saltem breui precatiuncula
Christū appelles, idq; relecto capite, et utroq;
genu flexo. Cum sacra peraguntur, totum cor-
poris habitum ad religionē decet cōponere. Co-
gita illic presentē Christū cum innumeris an-
gelorum milibus. Et si q regē hominē alloquu-
turus circumstāte procerum corona, nec caput
aperiat, nec genu flectat, nō iam pro rustico,
sed pro insano haberetur ab omnibus: quale
est illic apertum habere caput, erecta genua,
ubi adest Rex ille regum immortalis et immor-

B iij talitates

14
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

DE CIVILITATE

talitatis largitor, ubi uenerabundi circumstant
ætherei spiritus. Nec refert, si eos non uides,
uident illi te, nec minus certum est illos adesse
quàm si uideres eos oculis corporeis. Certius
enim cernunt oculi fidei, quam oculi carnis.
Indecentius etiam est, quod quidã in tēplis ob
ambulant, & Peripateticos agunt. Atqui de
ambulationibus porticus & fora conueniunt
non templa, quæ sacris concionibus, mysterijs,
ac deprecationi dicata sunt. Ad concionantem
spectēt oculi, huc attente sint aures, huc inhiat
animus omni cum reuerentia, quasi non homi
nem audias, sed Deum per os hominis tibi lo
quentem. Quum recitatur Euangelium assur
ge, & si potes ausculta religiose. Quum in
symbolo canitur: Et homo factus est, in genua
procumbe, uel hoc pacto te submittēs in illius
honorem, qui semet pro tua salute, quum esset
supra oēs cælos, demisit in terras, quum esset
Deus, dignatus ē homo fieri, ut te faceret de
um.

um.

M O R V M P V E R I L I V M .

um. Dum peraguntur mysteria, toto corpore ad religionem composito ad altare uersa sit facies, ad Christum animus. Altero genit terram contingere, erecto altero cui laeuis in nitatur cubitus, gestus est impiorum militum qui domino Iesu illudentes dicebant: Aue rex Iudeorum. Tu demitte utrunq; reliquo etiam corpore nonnihil inflexo ad uenationem. Reliquo tēpore aut legatur aliquid è libello, siue preclarum, siue doctrinae salutaris, aut mens caeleste quippiam meditetur. Eo tempore nugas obgannire ad aurem uicini, eorum est, qui non credunt illic adesse Christum: hunc illuc circumferre uagos oculos, amentium est, Existima te frustra templum adisse, nisi inde melior discesseris, puriorq;

D E C O N U I U I I S .

In conuiujs adsit hilaritas, absit petulantia: non nisi lotus accumbe, sed ante praefectis unguibus, ne quid in his hæreat sordidum, di-

B iij carisq;

in genere mala lixer

DE CIVILITATE

carisq; ὑποκαύσυχος, ac prius clā reddito lo-
 tio aut si res ita postulet, exonerata etiā aluo:
 Et si forte strictius cinctum esse cōtingat, ali-
 quantulū relaxare uincula cōsultū est, quod in
 accubitu parum decore fiat. Abstergēs manus
 simul abijce quicquid animo aegre est. Nam in
 cōuiuio nec tristē esse decet, nec cōtristare quē
 quā. Iussus cōsecrare mensam uultū ac manus
 ad religionem componito, spectans aut cōuiuij
 primarium aut si fors adest, imaginē Christi,
 ad nomen Iesu, matrisq; uirginis utrunq; flectēs
 genu. Hoc muneris si cui alteri delegatum fue-
 rit, pari religione tum auscultato, tum respon-
 deto. Sedis honorem alteri libenter cede Et ad
 honoratiore locum inuitatus comiter excusa: si
 tamen id crebro serioq; iubeat aliquis authorita-
 te præditus, uerecunde obtempera, ne uideare
 pro ciuili præfractus. Accumbens utrāq; ma-
 num super mensam habe non coniunctim, nec
 in quadra. Quidā enim indecore uel unam uel
 ambas

MORVM PVERILIVM.

ambas habent in gremio. Cubito uel utroq;
uel altero inniti mense, senio morbouè lassis
cōdonatur, idē in delicatis quibusdam aulicis
qui se decere putant quicquid agunt, dissimu-
landum est, nō imitandum. Interea cauendum,
ne proxime accumbenti cubito neu ex aduerso,
accumbenti pedibus sis molestus. In sella uas-
cillare & nunc huic nunc alteri nati uicissim
insidere, speciem habet subinde uentris flatum
emittētis, aut emittere conantis. Corpus igitur
æquo libramine sit erectum. Mantile si datur,
aut humero sinistro, aut bracchio læuo impeni-
to. Cum honoraticribus accubiturus, capite
pexo, pileum relinquito, nisi uel regiōis mos di-
uersum suadeat, uel alicuius autoritas præci-
piat, cui nō parere sit indecorū. Apud quasdā
nationes mos est, ut pueri stantes ad maiorum
mensam capiant cibum extremo loco, reiecto
capite. Ibi ne puer accedat nisi iussus, nec hæ-
reat usq; ad cōuiuij finem, sed sumpto quod sa-

B v tis est

in genere mala lixer

DE CIVILITATE

tis est, sublata quadra sua, flexo poplite salutet
conuiuas, præcipue qui inter conuiuia est cæ-
teris honoratior. A dextris sit poculum & cul-
tellus escarius rite purgatus, ad leuam panis.
Panē una uola pressum, summis digitis refrin-
gere, quorundā aulicorum delicias esse sinito,
tu cultello seca decenter, non undiq; reuellens
crustum aut utrinq; resecans: delicatorem hoc
est. Panē ueteres in omnibus cōuiujs ceu rem
sacram religiose tractabant, unde nunc quoq;
mos relictus est, eum forte delapsum in humū
exosculari. Conuiuium statim a poculis auspi-
cari potest, qui bibunt, non quod sitiant,
sed quod soleant. Nec ea res solum moribus est
inhonesta, uerumetiam officit corporis ualetu-
dini. Nec statim post sumptam ex iure offam
bibendum, multo minus post lactis esum. Pus-
ero sæpius quam bis, aut ad summum ter in
conuiuio bibere, nec decorum est, nec salus-
bre. Semel bibat aliquamdiu postus de sec-
undo

MORVM PVERILIVM.

Secundo missu, præsertim sicco: dein sub conuiu-
uij finem, idq; modice sorbendo, non ingurgi-
tando, nec equorum sonitu. Tum uinum, tum
cereuisia, nihilominus quàm uinum inebrians,
ut puerorum ualetudinem lædit, Ita mores de-
decorat. Aqua feruide conuenit ætati, aut si
id non patitur siue regionis qualitas, siue alia
quæpiam causa, tenui cereuisia utitur, aut ui-
no nec ardenti, & aqua diluto. Alioqui mero
gaudentes, hæc sequuntur præmia, dentes rus-
biginosi, genæ defluentes, oculi lusciosi, mens-
tis stupor, breuiter senium ante senectam. An-
tequam bibas præmande cibum, nec labra
admoueas poculo, nisi prius mantili aut lin-
teolo absterisa, præsertim si quis suum pocu-
lum tibi porrigit, aut ubi de communi bibi-
tur poculo. Inter bibendum intortis oculis
alios intueri illiberale est, quemadmodum &
ciconiarum exemplo ceruicem in tergum
reflectere, nequid hæreat in imo cyatho,
parum

in gente mala lijer

DE CIVILITATE

parum est liberale. Salutantē poculo resalutet
comiter, & admotis labris cyatho, paulu-
lum libans bibere se sinrulet: hoc ciuili nugo-
ni satis erit. Qui si rusticius urgeat, pollicea-
tur se tum responsurum quum adoleuerit.

Quidam ubi uix bene confederint, mox
manus in epulas cōijciunt. Id luporum est, aut
eorum q̄ de chytropede carnes nōdum immola-
tas deuorāt, iuxta prouerbium. Primus cibum
appositum ne attingito, nō tantum ob id quod
arguit auidum, sed quod interdum cū periculo
cōiunctum est, dum qui feruidum inexploratū
recipit in os, aut expuere cogitur, aut si de-
glutiat adurere gulā, utroq; ridiculus æque ac-
miser. Aliquantisper morandum, ut puer ad-
suescat affectui temperare. Quo cōsilio Socra-
tes ne senex q̄dem unquā de primo cratere bis-
bere sustinuit. Si cum maioribus accumbit pu-
er, postremus, nec id nisi inuitatus, manum ad-
moueat patinæ. Digitos in iussulenta immer-
gere

MORVM PVERILIVM.

gere agrestium est, sed cultello fascinaue tollat
quod uult, nec id ex toto eligat disco, quod
solent ligatores, sed quod forte ante ipsum
iacet sumat: quod uel ex Homero discere li-
cet, apud quem creber est hic uersiculus.

Οἷδ' ἰπ' ὄνειδ' ἐτοκείμα προκείμενα χεῖρας ἰαλλοῦ.

Id quoq; si fuerit insigniter elegans alteri
cedat, et quod proximū est accipiat. Vt igitur
intemperatis est in oēs patinae plagas manum
immittere, ita parum decorum patinā inuersa
tere quo ueniant ad te lautiora. Si quis alius
cibū porrexerit elegantiorē, præfatus excusa-
tiunculā recipiat, sed resecta sibi portiuncula,
reliquum offerat ei qui porrexerat, aut proxi-
me assidenti cōmunicet. Quod digitis excipi
nō potest quadra excipiendum est. Si quis è pla-
centa uel artocrea porrexerit aliquid, cocleari
ri, aut quadra excipe, aut cocleare porrectum
accipe, & inuerso in quadram cibo, cocleare
reddito. Si liquidius est quod datur gustan-
dum,

ia gente malaliger

DE CIVILITATE

dum sumito, & cocleare reddito, sed ad man-
tile extersum. Digitos unctos uel ore prælin-
gere, uel ad tunicā extergere, pariter inciuile
est: id mappa potius, aut mantile faciendum.
Integros bolos subito deglutire ciconiarum est,
ac balatronū. Si quid ab alio fuerit resectum,
inciuile est manum quadramuē porrigere, pri-
usquā ille structor offerat, ne uideare præripe-
re quod alteri paratum erat. Quod porrigitur
aut tribus digitis, aut porrecta quadra excipie-
endum. Si quod offertur non congruit tuo sto-
macho, caue ne dixeris illud comici Clitipho-
nis. Nō possū pater, sed blāde agitato gratias.
Est enim hoc urbanissimum recusandi genus.
Si perstat inuitator, uerecunde dicito aut non
conuenire tibi, aut te nihil amplius requirere.

Discenda est á primis statim annis secādi
ratio, nō superstitiosa quod quidā faciunt, sed
ciuilis & cōmoda, aliter enim inciditur armus
aliter coxa, aliter cervix, aliter cratis, aliter
capus,

MORVM PVERILIVM.

capus, aliter phasianus, aliter perdix, aliter
anas : qua de re sigillatim præcipere, ut pro-
lixum sit, ita nec operæ præciū. Illud in uniuersum
tradi potest. Apitiorum esse, omni ex parte,
quicquid palato blanditur abradere. Abs te
semesa alteri porrigere, parum honesti moris
est. Panem prærosū iterum in ius immergere
rusticanum est. Sicut & cibum mansum fau-
cibus eximere, & in quadrā reponere, inelegans
est. Nam si quid forte sumptum est, quod
deglutiri non expedit, clā auersus aliquo pro-
ijciat. Cibum ambesum aut ossa semel in qua-
drā seposita repetere, uitio datur. Ossa, aut
si quid simile reliquum est, ne sub mensam ab-
ieceris, pavementum conspurcans, nec in men-
sa stragulā proijce, nec in patinā repone sed
in quadræ angulum sepone, aut in discum qui
apud nonnullos reliquijs excipiendis apponitur.
Canibus alienis de mensa porrigere cibum, in-
optiæ tribuitur : ineptius est illos in conuiuio
contrædæ.

in gente mala lixer

DE CIVILITATE.

contrectare. Qui putamen digitorū unguibus
aut pollice repurgare ridiculum est: idem in-
serta lingua facere magis etiam ridiculum, cul-
tello id fit decentius. Ossa dentibus arrodere
caninum est, cultello purgare civile. Tres di-
giti salino impressi uulgari ioco dicuntur agre-
stium insignia. Cultello jumentū est salis quan-
tum satis est. Si longius abest salinum, poro
recta quadra petendum est. Quadram aut pa-
tinā cui saccarum aut aliud suaue quidam ad-
hæsit, lingua lambere felium est, nō hominum,
Carnē prius minutim in quadra dissecet, mox
addito pane simul aliquandiu mandat, prius
quā traiciat in stomachum, id non solum ad
bonos mores, uerum etiā ad bonā ualitudinem
pertinet. Quiddam deuorāt uerius quā edunt,
non aliter quā mox, ut aiunt, abducendi in
carcerē. Latronum est ea tuburcinatio. Quis-
dam tantum simul in os ingerunt, ut utrinq;
seu folles tumeat buccæ, alij mandendo dis-
ductus

MORVM PVERILIVM.

ductu labiorum sonitum edunt porcorū in mo-
rē, Nonnulli uorandi studio, spirant etiam naribus,
quasi præfocandi. Ore pleno uel bibere,
uel loqui nec honestū est, nec tutum. Vicissitudo
fabularum interuallis dirimat perpetuum
esum. Quidam citra intermissionem edunt bibunt
uē, non quod esuriunt sitiant uē, sed quod
alioqui gestus moderari non possunt, nisi aut
scabant caput, aut scalpant dentes, aut gestis
culentur manibus aut ludant cultello, aut tussiant,
aut screant, aut expuant. Ea res à rustico
pudore profecta nonnullam insanie speciem
habet. Auscultandis aliorum sermonibus fallē
dū est hoc tediū, si nō datur oportunitas loquē-
di. Inciuile est cogitabundum in mensa accum-
bere. Quosdam aut uideas adeo stupentes, ut
nec audiant quid ab alijs dicatur, nec se come-
dere sentiant, & si nominatim appelles, uelut
ē somno excitari uideantur. Adeo totus anis-
mus est in patinis. Inurbanū est oculis circum-
C actis

in gente mala lijer

DE CIVILITATE

actis obseruare quid quisq; comedat, nec decet
 in quenq; conuiuarū diutius intētos habere ocu-
 los: inurbanius etiam transuersim hircus intue-
 ri, qui in eodem accumbunt latere: inurbanissi-
 mum, retorto in tergū capite cōtemplari, quid
 rerum geratur in altera mensa. Effutire si quid
 liberius inter pocula dictū factumue sit, nulli
 decorum est, nedū puero. Puer cū natu maiori-
 bus accumbens nunq̄ loquatur, nisi aut cogat
 necessitas, aut abs quopiā inuitetur. Lepide di-
 ctis modice arrideat, obscœne dictis ne quando
 arrideat, sed nec frontē contrahat si præcellit
 dignitate qui dixit, sed ita uultus habitum
 temperet, ut aut non audisse aut certe non in-
 tellexisse uideatur. Mulieres ornat silentium,
 sed magis pueritiam.

Quidam respondent priusquam orationem
 finierit qui cōpellat, ita sæpe fit, ut aliena res
 spōdens sit risui, detq; ueteri locum prouerbio,
 εμας ἀπίτρη. Docet hoc rex ille sapientissis-
 mus

MORVM PVERILIVM.

minus stultitia trubens respondere priusquam au-
 dias, non audit autē qui non intellexit. Si mi-
 nus intellexit percontantem, paulisper obtice-
 scat, donec ille quod dixit sponte repetat. Id si
 non facit, sed responsum urget, blande ueniam
 præfatus puer, oret ut quod dixerat dicat de-
 nuo. Intellecta percontatiōe, paululum interpo-
 nat more, deinde tum paucis respōdeat, tum
 iucunde. In conuiuio nihil effutiendū quod offu-
 scet hilaritatem. Absentium famem ibi lædere
 piaculum est. Nec cuiquam illic suus refricans
 dus est dolor. Vituperare quod appositum
 est, inciuitati datur & ingratum est conuiu-
 uatori. Si de tuo præbetur conuiuium, ut excu-
 sare tenuitatē apparatus urbanum, ita lauda-
 re aut commemorare quanti singula consti-
 terint insuaue profecto condimentum est ac-
 cumbentibus. Deniq; si quid à quoquam
 in conuiuio fit rusticius per imperitiam, ciuis
 liter dissimulandum potius quam irridendum.

C ij

Decet

ia gente mala lijer

DE CIVILITATE

Decet cōpotationē libertas. Turpe est subdiū,
ut ait Flaccus, rapere, si quid cui super cœnā
excidit incogitantius. Quod ibi fit diciturūē,
uino inscribendum ne audias, μισὼ μνάμονα
συμπόταρ. Si cōuiuuium erit quān pro puerili
ætate prolixius, & ad luxum tendere uidebi-
tur, simul atq; senseris naturæ factū satis, aut
clam, aut ueniam præcatus te subducito. Qui
puerilem ætatē adigunt ad inediā, mea quidem
sententia insaniunt, neq; multo minus ij qui
pueros immodico cibo diffarciūt. Nam ut il-
lud debilitat teneri corpusculi uiriculas, ita
hoc animi uim obruit. Moderatio tamen sta-
tim est discenda. Citra plenā saturitatem resi-
ciendum est puerile corpus, magisq; crebro
quān copiose. Quidam se saturos nesciūt, nisi
dum ita distentus est uentriculus, ut in pericu-
lum ueniant ne disrumpatur, aut ne per uomi-
tum reiiciant onus. Oderunt liberos, quī illos
etiāmnū teneros cœnis in multam noctem pro-
ductis

MORVM PVERILIVM.

ductis perpetuo sinunt assidere. Ergo si surgendum erit à prolixiore conuiuio, quadram tuam cum reliquijs tollito, ac salutato qui uideatur inter conuiuas honoratissimus, mox et alijs simul, discedito, sed mox rediturus, ne uideare lusus aut alterius parum honestæ rei gratia te subduxisse. Reuersus ministrato si quid opus erit, aut reuerenter mensæ assistito, si quis quid iubeat expectans. Si quid apponis aut submoues, uide ne cui uestem iure perfundas. Candelam emuncturus, prius illam, è mensa tollito, quodq; emunctum est, protinus aut harenæ immergito, aut solea proterito, ne quid ingrati nidoris offendat nares. Si quid porrigis infundis ué, leua id facias caueto. Iussus agere gratias, compone gestus, paratum te significans donec silentibus conuiuis dicēdi tempus adfuerit. Interim uultus ad conuiuio præsentem reuerenter uersus sit & constanter.

DE CONGRESSIBVS.

C iij

Sa

ia gente mala lijer

D E C I V I L I T A T E .

Si quis occurrerit in uia, uel senio uenerandus, uel religioine uenerandus, uel dignitate grauis, uel aliqui dignus honore, meminerit puer de uia decedere, reuerenter aperire caput, nonnihil etiam flexis poplitibus. Ne uero sic cogitet, quid mihi cum ignoto, quid cum nihil unquam bene de me merito? Non hic honos tribuitur homini, non meritis, sed Deo. Sic Deus iussit per Solomonem, qui iussit assurgere cano: Sic per Paulum qui presbyteris duplicatum honorem praecipit exhibere, in summa, omnibus prestare honorem quibus debetur honos, complectens etiam ethnicum magistratum: Et si Turca, quod absit, nobis imperet, peccaturi simus, si honorem magistratui debitum illi negemus. De parentibus interim nihil dico, quibus secundum Deum primus debetur honos. Nec minor praecipitur, qui mentes hominum, quodammodo dum formant, generant. Iam Et inter aequales
illud

MORVM PVERILIVM.

illud Pauli locum habere debet, honore inuis-
 cem præuenientes. Qui parem aut inferiorem
 honore præuenit, non ideo fit ipse minor, sed
 ciuiliior & ob id honoratior. Cum maioribus
 reuerenter loquendum & paucis, cum æqua-
 libus amanter & comiter. Inter loquendum
 pileum læua teneat, dextra leuiter adnota
 umbiculo: aut quod decertius habetur, pi-
 leum utraq; manu iuncta suspensum, pollicis
 bus eminentibus, tegat pubis locum. Lis-
 brum aut galerum sub axilla tenere rusticius
 habetur. Pudor adsit, sed qui decoret, non
 qui reddat attonitum. Oculi spectent eum
 cui loqueris, sed placidi simplicesq;, nihil pro-
 cax improbumue præ se ferentes. Oculus in
 terram deijcere quod faciunt catoblepæ ma-
 læ consciētiae suspitionem habet. Transuersim
 tueri, uidetur auersantis. Vultum huc illuc uol-
 uere, leuitatis argumentum est. Indecorum est
 interim uultum in uarios mutare habitus, ut

C iiij

nunc

in gente malalijer
 aduocatus

DE CIVILITATE

nunc corrugetur nasus, nunc cōtrahatur frōs,
nunc attollatur supercilium, nunc distorquean-
tur labra, nunc diducatur os, nunc prematur,
hæc animum arguunt. Protei similem. Inde
corum & illud, concusso capite iactare comā,
sine causa tussire, screare, quemadmodum &
manu scabere caput, scalpere aureis, emunge-
re nasum, demulcere faciē, quod est ueluti pu-
dorē abstergentis, suffricare occipitium, hu-
meros adducere, quod in nōnullis uidemus Ita-
lis, Rotato capite negare, aut reducto accera-
sere, & ne persequar omnia, gestibus ac nu-
tibus loqui, ut uirum interdum deceat, puerū
minus decet. Illiberale est iactare bracchia,
gesticulari digitis, uacillare pedibus, breuiter
non lingua, sed toto corpore loqui quod tur-
turum esse fertur, aut motacillarum, nec mul-
tum abhorrens à picarum moribus. Vox sit
mollis ac sedata, non clamosa, quod est agris
colarum, nec tam pressa, ut ad aures eius cui
loqueris

MORVM PVERILIVM:

loqueris non perueniat. Sermo sit nō præceptus,
et mentem præcurrens, sed lentus et explana-
tus. Hoc etiam naturalem battarismum, aut
hesitantiam, si non in totum tollit, certe magis
na ex parte mitigat, quum præcipitatus ser-
mo multis uicium conciliet, quod non dederat
natura. Inter colloquendum subinde titulum
honorificum eius quē appellas repetere, ciuili-
tatis est. Patris ac matris uocabulo nihil hono-
rificentius, nihil dulcius. Fratris sororis uē no-
mine nihil amabilius. Si te fugiunt tituli pes-
culiares: omnes eruditi sint tibi præceptores
obseruandi: omnes sacerdotes ac monachi res-
uerendi patres: oēs æquales, fratres et amici:
Breuiter omnes ignoti domini, ignota domina.
Ex ore pueri turpiter auditur iusiurandum,
siue iocus sit, siue res seria. Quid enim turpis-
us eo more, quo apud nationes quasdam ad ter-
tium quodq; uerbum deierant etiam puella,
per panem, per uinum, per candelam, per qd

C v non?

in gente mala lijer
omnes eruditi

DE CIVILITATE

non? Obscœnis dictis nec linguam præbeat
ingenuus puer, nec aures accommodet. De
niq; quicquid inhoneste nudatur oculis homi-
num, indecenter ingeritur auribus. Si res exi-
gat, ut aliquod membrum pudendum nomi-
netur, circumitione uerecunda rem notet. Rur-
sus si quid inciderit, quod auditori nauseam
ciere possit, uelut si quis narret uomitum, aut
latriam, aut oletum, præfetur honorem auri-
bus. Si quid reuelendū erit, caue dicat, haud
uera prædicat, præsertim si loquatur grandis
ori natu, sed præfatus pacem, dicat, mihi se-
cus narratum est à tali. Puer ingenuus cum
nemine contentionem suscipiat, ne cum æqua-
libus quidem, sed cedat potius uictoriam, si
res ad iurgium ueniat, aut ad arbitrum pro-
uocet. Ne cui se præferat, ne sua iactet, ne
cuiusquam institutum reprehendat, aut ullius
nationis ingenium moresuē suggillet, ne quid
arcani creditum euulget, ne novos spargat
rumores

MORVM PVERILIVM.

rumores, ne cuius obtrectet fame, ne cui pro-
bro det, vitium natura insitum. Id enim non so-
lum contumeliosum est, & inhumanum, sed
etiam stultum, ueluti si quis luscum appellet lus-
cum, aut loripedem loripedem, aut strabum
strabum, aut nothum nothum. His rationibus
fiet, ut sine inuidia laudem inueniat, et amicos
paret. Interpellare loquentem antequam fabu-
lam absoluerit, inurbanum est. Cum nemine
simultatem suscipiat, comitatem exhibeat
omnibus, per paucos tamen ad interiorem fas-
militritatem recipiat, eosque cum delectu. Ne
cui tamen credat quod tacitum uelit, Ridiculum
enim est ab alio silentij fide expectare, quam
ipse tibi non praestes. Nullus autem est adeo
linguae continentis, ut non habeat aliquem in
quem transfundat arcanum. Tutissimum autem
est nihil admittere, cuius te pudeat si profes-
ratur. Alienarum rerum ne fueris curiosus &
si quid forte conspexeris audiuerisue, fac quod
scis

in genere malaliter

DE CIVILITATE

scis nescias. Literas tibi non oblatas limis in-
tueri parum civile est. Si fors te præsente
scrinium suum aperit aliquis, subducito te.
Nam, inurbanum est inspicere, contrectare
aliquid inurbanius. Item si senseris inter alios
quos secretius oriri colloquium, submoue te di-
ssimulanter, & in eiusmodi colloquium ne te
met ingeras non accitus.

DE LVS V.

In lusibus liberalibus adsit alacritas, absit
peruicacia rixarum parens, absit dolus, ac
mendacium, Nam ab his rudimentis proficiat
scitur ad maiores iniurias. Pulchrius uincit
qui cedit contentioni, quam qui palmam ob-
tinet. Arbitris ne reclamita. Si cum imperia-
tioribus certamen est, possisq; semper uince-
re, nonunquam te uinci patere, quo ludus
sit alacrior. Sic cum inferioribus luditur, ibi
te superiorem esse nescias. Animi causa luden-
dum est, non lucri gratia. Aiunt puerorum
indolent

MORVM PVERILIVM.

Indolem nusquam magis apparere, quam in
lusu. Si cui ad dolos, ad mendacium, ad ris
xam, ad iram, ad violentiam, ad arrogantiam,
propensius ingenuan, hic emicat naturæ uis
cium. Proinde puer ingenuus non minus in
ludo quam in conuiuio sui similis sit.

DE CUBICULO.

In cubiculo laudatur silentium & uere
cundia. Certe clamor & garrulitas indecora
est, multo magis in lecto. Siue cum exuis
te, siue cum surgis, memor uerecundia: caue
ne quid nudes aliorum oculis, quod mos &
natura tectum esse uoluit. Si cum sodali les
tum habes commanem, quietus iaceto, neq;
corporis iactatione uel te ipsum nudes, uel sos
dali detractis pallijs sis molestus. Priusquam
reclines corpus in cervical, frontem & pes
tus signa crucis imagine, breui precatiunc
cula temet Christo commendans, Idem fac
cito quum mane primum temet erigis, à pres
catiuncu

in gente mala lixer
causam qd. in a. n. h. h.

DE CIVILITATE

catiuncula diem auspicans. Non enim potes
ab omine fœliciore. Simul ac exoneraueris
aluam, ne quid agas nisi prius lota facie ma-
nibusq; & ore proluto. Quibus contigit be-
ne nasci, his turpe est generi suo non respon-
dere moribus. Quos fortuna uoluit esse ple-
beios, humiles aut etiam rurestres his im-
pensius etiam adnitendum est, ut quod fors in-
uidit, morum elegantia pensent. Nemo sibi
parentes aut patriam eligere potest, at inge-
nium moresq; sibi quisq; potest fingere. Co-
lophonis uice addam præcatiunculam, quæ
mibi uidetur propemodum primo digna loco.
Maxima ciuilitatis pars est, quum ipse nus-
quam delinquas, aliorum delictis facile igno-
scere, nec ideo sodalem minus habere charum,
si quos habet mores inconditiores. Sunt enim
qui morum ruditatem alijs compensent doti-
bus. Neq; hæc ita præcipiuntur, quasi sine his
nemo bonus esse possit. Quod si sodalis per
inscitiam

MORVM PVERILIVM.

in scitiam peccet in eo sane quod alicuius uide-
tur momenti, solum ac blande monere ciuili-
tatis est.

Hoc quicquid est muneris Henrice fili
charissime, uniuerso puerorum sodalitia per
te donatum esse uolui, quo statim hoc congia-
rio, simul & commilitonum tuorum animos
tibi concilies, & illis liberalium artium ac
morum studia commendes. Præclarum indo-
lem tuam Iesu benignitas seruare dig-
netur, semperq; in melius
prouehere.

Datum apud Friburgum Brisgoia.
Mense Matio.

ANNO M. D. XXX.

L I P S I Æ
Excussit Nicolaus Faber.

la gente mala lijer
onromig maretcha.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is mostly centered and appears to be arranged in several lines. Some faint characters are visible, such as 'ANNO' and 'MDCXX'.

1 a gantemala lijer
onremig marte ha.

in gente mala li ser
entrem & merccha.

154 140

formidat
ulius de co

AB154 40

X 1996273

tuus laioridus
tutes offendend.

in gente mala li ser
entem & marceha-
oysem allocutus est:
o, ferre uolente,
tra rum uelle po-
ue. o licitudine fa-
einceps completo,
sua gradum sistere
n ignis portionem,
lextra ad arborem
osum Deus, mun-
oficiens, ipsumq;
cessit, nil tamen
ecurus, & manum
indidam uidebat.
genti tuae, male
atutus, timeope-
iorisq; facundia,
raditionisq; di-
roborabimus, &
eius sauroribus
tutes offendem.

hat e is ein secret werte

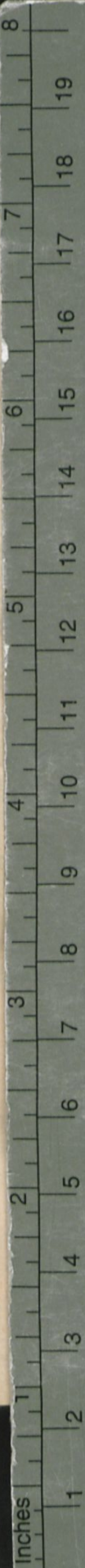
der lune vnd vruete

in 1570

W

verdie

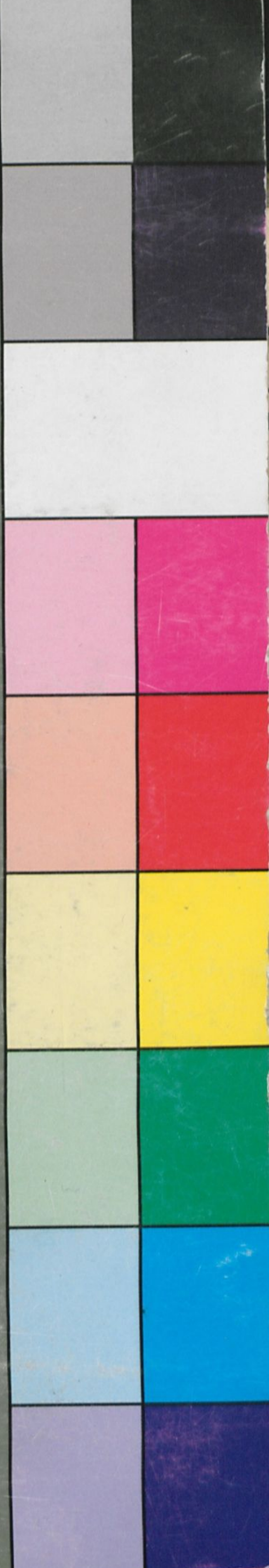

B.I.G.

Farbkarte #13

Centimetres

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
------	------	-------	--------	-----	---------	-------	---------	-------

VILLI

PVERILIVM
 ASMVM RO
 bellus, nunc
 conditus
 itus.

I Æ

TYPOGRA
 LAI FABRI.

in genere mala lixer

